

prozess 03
text 05

Μου δίδαξε ο γέρο-Αντόνιο πως κάποιος είναι τόσο μεγάλος όσο ο εχθρός που διάλεξε να παλέψει, κι ότι κάποιος είναι τόσο μικρός όσο μεγάλος είναι ο φόβος που τον διακατέχει. “Διάλεξε έναν μεγάλο εχθρό, κι αυτό θα σ’ αναγκάσει να μεγαλώσεις για να μπορείς να τον αντιμετωπίσεις. Μίκρυνε το φόβο σου, γιατί, αν μεγαλώσει, εσύ θα γίνεις μικρός” μου είπε ο γέρο-Αντόνιο ένα βροχερό μαγιάτικο απόγευμα την ώρα που βασιλεύουν το ταμπάκο και ο λόγος. Η κυβέρνηση τον τρέμει τον λαό του Μεξικού, γι’ αυτό έχει τόσους στρατιώτες κι αστυνομικούς. Έχει ένα φόβο πολύ μεγάλο. Κατά συνέπεια, η ίδια είναι πολύ μικρή. Εμείς φοβόμαστε τη λήθη, που πάμε να τη μικρύνουμε με πόνο και αίμα. Γι’ αυτό είμαστε μεγάλοι.

Prozess 0

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΑΜΕΝΗ ΜΝΗΜΗ:

η νομική γλώσσα είναι πάντοτε καθηλωμένη στην υποτακτική έγκλιση, η νομική γλώσσα έχει καθήκον της την τελεσιδικία των υποθέσεων και μιλά σε χρόνο ενστώτα - ο ρόλος του δικαστή είναι η γόμμα, είναι να σβήνει τις ιστορίες που γράφουν οι κατηγορούμενοι. ο δικός μας δεν μπορεί να είναι παρά η επίμονη καταγραφή τους - δεν έχουμε παρά να αρνούμαστε κάθε τι που αυτονομιμοποιείται σαν ιστορικό δεδικασμένο.

Το γραφείο ερευνών είναι ένα διαρκές εγχείρημα οργάνωσης, διαχείρισης και αξιοποίησης του κινηματικού αρχείου και της βιβλιοθήκης του αυτοδιαχειριζόμενου στεκιού νομικής - έχει σαν αντικείμενό, δηλαδή, του κάποιες εκατοντάδες αποσπάσματα του ελληνικού αντιεξουσιαστικού τύπου (περιοδικά, μπροσούρες, εφημερίδες, έντυπα δρόμου, αφίσες) που συνέλεξαν και συλλέγουν οι συντρόφισσες και οι σύντροφοι του στεκιού εδώ και 14 και κάτι χρόνια που λειτουργεί το στέκι νομικής.

Με τον όρο αρχείο, εννοώ κατ’αρχάς τη μάζα των πραγμάτων που λέγονται, φυλάσσονται, αξιοποιούνται, επαναχρησιμοποιούνται, επαναλαμβάνονται και μεταβάλλονται εντός ενός πολιτισμού. (για μια αρχαιολογία της γνώσης, M. Foucault)

Κι αν μοιάζει λίγο παράταιρο για ένα φοιτητικό στέκι να ενδιαφέρεται για μία τέτοια ασχολία, δεν αντιλέγουμε παρά μία κρίσιμη παρατήρηση: μία συλλογική πολιτική διαδικασία δεν μπορεί να αδιαφορεί για ό,τι συζητήθηκε, γράφτηκε, έγινε αντικείμενο διαφωνίας, σχολιάστηκε ή δεν σχολιάστηκε, για ό,τι παρατηρήθηκε ή απλά παρατήθηκε, για τις θέσεις, τις εμπειρίες, τις αστοχίες και τις αβλεψίες που εμφανίζονται στην (πολιτική, κοινωνική) εργασία τώσων και τώσων γυναικών και ανδρών πριν απ’ αυτήν, όπως η εργασία αυτή αποτυπώνεται σε ό,τι συνοπτικά ονομάζεται έντυπες εκδόσεις. Κι αν το κάνει, τότε βρίσκεται να καταφάσκει σε ένα μόνιμο σημείο μηδέν του ιστορικού χρόνου- κι αν το κάνει δεν καταδικάζεται παρά σε μία αιώνια αμηχανία.

Λέμε να κάνουμε ό,τι μπορούμε (έστω και πρόχειρα, έστω και αποσπασματικά) για να αποφύγουμε αυτήν την εκδοχή.

ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟ
ΣΤΕΚΙ ΝΟΜΙΚΗΣ/
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΧΑΜΕΝΗ ΜΝΗΜΗ/
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

για επικοινωνία:

stekinomikis@spiv.net
stekinomikis.wordpress.com

Επίσης, μπορείτε να μας
βρείτε κάθε δευτέρα 12.00-
15.00 ή στο τραπέζάκι μας
στην αυλή της σχολής ή στο
καφενείο του στεκιού.

Prozess 03

ΤΟ PROZESS 03 ΕΙΝΑΙ η τρίτη διαδικασία αναδημοσιεύσεων που επιχειρούμε. Με αφορμή το τέταρτο φεστιβάλ του Game Over επιλέξαμε μία σειρά κειμένων που αναφέρονται είτε στην αιώνια ασθένεια του εκπαιδευτικού συστήματος είτε σε παραδείγματα φοιτητικών κινητοποιήσεων.

Είναι αλήθεια, λοιπόν, πως το εκπαιδευτικό-πανεπιστημιακό οικοδόμημα δεν έχει σταματήσει να καταρρέει, να λιποθυμάει, να διασωληγνώνεται εκτάκτως, να σώζεται και να καταρρέει ξανά. Είναι αλήθεια, επίσης, ότι οι λόγοι αυτής της κατάρρευσης δεν έχουν σταματήσει να διαφεύγουν από τα υποκείμενα, τα οποία αφορά περισσότερο αυτή η “κρίση”. Από την άλλη, οι φοιτητικοί συνδικαλισμοί, η αριστοκρατία των δεξιών και αριστερών καθηγητών και όσοι άλλοι νέμονται δεκάδες προσόδους μέσω των σχέσεων τους με τα ιδρύματα και εντός τους, δεν έχουν σταματήσει λεπτό να εργάζονται για τους σκοπούς τους: από τις θαυμαστές εξεγέρσεις ενάντια στο ν. διαμαντοπούλου μέχρι και τις αντίστοιχες περσινές ενάντια στον φορτσάκη, από τις εσωτερικές διαμάχες για τα γραφεία και τα λεφτά μέχρι και το πιο πρόσφατο κίνημα ενάντια στον αριστερό και μορφωμένο κύριο μπαλτά από πληθώρα ακαδημαϊκών, οι αναλύσεις που έχουν προκύψει μέσα από τέτοια πλαίσια λόγου είναι αφενός ενδεικτικές των πραγματικών λειτουργιών των πανεπιστημίων και αφετέρου επικίνδυνα συσκοτιστικές. Τα κείμενα που αναδημοσιεύονται μας φαίνονται ιδιαίτερα χρήσιμα (και σε ορισμένα τους σημεία είναι τρομακτικά επίκαιρα.) για όποιον-ον φιλοδοξεί να έλθει σε επαφή με μια κριτική αυτής της μόνιμης κρίσης και ενδιαφέρεται για μία γενεαλογία των αιτιών της από ανταγωνιστική σκοπιά.

Text 05

Περιοδικό: Midnight rebel, τεύχος 12, Μάρτης 2004: Ταραχή

Αναταραχή στα ιδρύματα. Φοιτητές, καθηγητές, πρυτάνεις και παρατρεχάμενοι βρίσκονται ξανά «ενώπιον των ευθυνών» τους. Οπότε προμηνύεται ένας ακόμα γύρος απ’ τον συνηθισμένο χορό. Των συντεχνιών και των αδιεξόδων τους. Φυσικά υπάρχουν ορατοί εχθροί. Τα κριτήρια της Μπολώνια, η αξιολόγηση, η λειψή χρηματοδότηση των περιφερειακών πανεπιστημίων... Αλλά μέσα στους στροβιλισμούς μιας κρίσης που κοντεύει να κλείσει, σχεδόν, δυο δεκαετίες (και θα κρατήσει καιρό ακόμα) το να βρίσκει κανείς έναν ορατό εχθρό δεν σημαίνει και πολλά πράγματα. Τα κοινωνικά υποκείμενα που εμπλέκονται σ’ αυτήν την κρίση είναι παράμετροί της. Μέρος του προβλήματος. Το ποιά θα μπορούσε να είναι η έξοδος τους διαφεύγει. Και είναι

λογικό: μέσα σε κάθε ριζική αναδιάρθρωση υπάρχουν δύο μονάχα «λύσεις». Η μία είναι για λογαριασμό του συστήματος. Η άλλη; Aaaaa... η άλλη...

Πριν εντοπίσει κανείς τα ιδιαίτερα δεδομένα της συγκυρίας (αν όντως υπάρχουν «ιδιαίτερα δεδομένα» κι όχι – όπως θα φανεί πιο κάτω – ένας ακόμα σπασμός των παλιών δεδομένων...) πρέπει να έχει υπόψην του την γενική ιδέα του «εκπαιδευτικού προβλήματος». Με δυο λόγια: ακολουθώντας τις ανάγκες της ριζικής αναδιάρθρωσης και της αλλαγής παραδείγματος στην καπιταλιστική οργάνωση της «παραγωγής», και της «κατανάλωσης» και της ζωής στο σύνολό της, τα εκπαιδευτικά συστήματα στον ανεπτυγμένο καπιταλισμό πρέπει επίσης να αναδιαρθρωθούν ριζικά. Το παλιό πεθαίνει. Το καινούργιο

έχει οριστικοποιηθεί ακόμα. Ενδιάμεσα βασιλεύει η νοσηρότητα.

Το εκπαιδευτικό σύστημα που ξέρουμε πήρε την πλήρη μορφή του (και απέκτησε την μέγιστη λειτουργικότητά του) παράλληλα και σε όφελος της μαζικής παραγωγής/ κατανάλωσης. Το φορντικό μοντέλο «γέννησε» γύρω απ' το μαζικό εργοστάσιο και το κράτος/ γραφειοκρατία της διαχείρισης της κοινωνικής ειρήνης το μαζικό σχολείο (και άλλους παρόμοιους θεσμούς). Τρία, τουλάχιστον ήταν τα βασικά στοιχεία αυτού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Πρώτον, θα έπρεπε (αν όχι συνολικά πάντως στο μεγαλύτερο μέρος του) να είναι διαταξικό. Η «δωρεάν παιδεία» (δηλαδή η ανάληψη από το κράτος σαν συλλογικό κόμμα των αφεντικών των εξόδων για την εκπαίδευση των υπηκόων) αποτελεί έκφραση αυτής της διαταξικότητας. Δεν χρειάζεται να προσθέσουμε πως «δωρεάν παιδεία» σήμαινε επίσης δωρεάν ιδεολογία. Δηλαδή «δωρεάν» εκπαίδευση στις βασικές «αξίες» του συστήματος («ευγενής άμιλλα», ατομικός ανταγωνισμός, επιβράβευση και τιμωρία, σωματική πειθαρχία, μέτρηση των γνώσεων, πιστοποιητικά γνώσεων – απολυτήρια, πτυχία, κλπ). Εν πάσει περιπτώσει για πολλές δεκαετίες – ουσιαστικά μέχρι την «μεγάλη άρνηση» της δεκαετίας του '70 – το εκπαιδευτικό σύστημα ήταν ο πιο στιβαρός και κεντρικά σχεδιασμένος ιδεολογικός μηχανισμός του κράτους και των αφεντικών. Και δωρεάν.

Δεύτερον, το φορντικό εκπαιδευτικό σύστημα εννόησε την «μόρφωση» σαν συσσώρευση γνώσεων. Οι εκπαιδευτικές διαδικασίες (τα μαθήματα, τα σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα) οργανώθηκαν με γραμμικό τρόπο. Σαν πολλές παράλληλες γραμμές παραγωγής όχι της γνώσης (οι μαθητές και οι φοιτητές δεν «παράγουν» γνώση έλεγε ο κανόνας) αλλά της συσσώρευσής της στα μυαλά.

Τρίτον, αυτή η γραμμική διαδικασία διαβαθμίστηκε σε «επίπεδα». Πρώτος βαθμός (πρώτο στάδιο, η «πρωτοβάθμια» εκπαίδευση), δεύτερος, τρίτος βαθμός. Η διαστρωμάτωση αυτή απόδωσε στο «πρώτο στάδιο» τις γνώσεις που θεωρήθηκαν (για τις ανάγκες της εργασίας και της πειθαρχημένης κοινωνικής ζωής) «βασικές», στο «τρίτο στάδιο» τοποθέτησε τις «εξειδικευμένες» γνώσεις (ανάλογα, πάντα, με τις ανάγκες της παραγωγής και της ανθρωποδιοίκησης) ενώ στο «δεύτερο στάδιο» μπήκε ό,τι θεωρήθηκε πως πρέπει να μεσολαβεί ανάμεσα στην μορφωτική βάση και την μορφωτική κορυφή. Αναπόφευκτα η δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν ένα είδος προέκτασης της πρωτοβάθμιας και προκαταβολής της τριτοβάθμιας.

Δεν θα μπορούμε τώρα σε (σημαντικές παρ' όλα αυτά) ιστορικές εξηγήσεις για το πως και γιατί αυτό το μοντέλο άρχισε να ραγίζει και να καταρρέει. Τα πρώτα δυνατά κτυπήματα σε βάρος του ήρθαν πάντως από τον ταξικό ανταγωνισμό. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι οι γνώσεις που προορίζονταν για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος άρχισαν να χρησιμοποιούνται εναντίον του! Το πόσο επικίνδυνο ήταν αυτό δεν μπορεί κανείς να το συνειδητοποιήσει τώρα, μιας και βρισκόμαστε σε μια εποχή πολύ μετά την ήττα. Ωστόσο ήταν στ' αλήθεια πάρα πολύ επικίνδυνο αν συνυπολογίσει κανείς ότι η «ευστάθεια» κάθε κυριαρχικού συστήματος στηρίζεται αποφασιστικά στο «τι

γνωρίζει ο καθένας» και ότι το φορντικό εκπαιδευτικό σύστημα ήταν ένας μηχανισμός κατανομής της άγνοιας επίσης (μέσα από την επιλογή των «γνωστικών αντικειμένων» που παρείχε). Εντελώς δωρεάν.

Οπωσδήποτε το φορντικό εκπαιδευτικό σύστημα, αυτό δηλαδή που ξέρουμε σα σχολείο – γυμνάσιο – λύκειο – πανεπιστήμιο κλπ, αυτό το φίδι που κατακτυπιέται εδώ και χρόνια, άρχισε να ξεπερνιέται ριζικά απ' τα ίδια τα αφεντικά από την στιγμή που η γενικότερη καπιταλιστική αναδιάρθρωση άρχισε να «παράγει» την μηχανοποίηση των γνώσεων. Και σίγουρα ενός μεγάλου μέρους τους. Όπου «μηχανοποίηση των γνώσεων» μπορείτε να διαβάσετε «πληροφορική».

Πολλά θα μπορούσαμε (και θα έπρεπε) να πούμε εν προκειμένω, αλλά εδώ ο χώρος είναι περιορισμένος. Εν πάσει περιπτώσει η μηχανοποίηση των γνώσεων κτύπησε «στην καρδιά» όλη τη φιλοσοφία της φορντικής εκπαίδευσης. Μετατρέποντας τις γνώσεις σε πληροφορίες και επιτυγχάνοντας την «ηλεκτρονικοποίηση» της «μνήμης» η συσσώρευση γνώσεων, το βασικό μοτίβο (η βασική αιτία) του εκπαιδευτικού συστήματος όπως το ξέρουμε έχει δεχτεί θανατηφόρο κτύπημα. Και όχι μόνο αυτή. Μαζί της και η διαβάθμιση της συσσώρευσης (πρώτος βαθμός, δεύτερος, τρίτος).

Θα πεί κάποιος: «μα δεν έχει μπει στο εκπαιδευτικό σύστημα και το ζητούμενο της κριτικής ικανότητας των μαθητών/φοιτητών;» Θα καγχάσουμε άλλη φορά για την «κριτική» ικανότητα και το πως αυτή «μπήκε» στο πλάι της συσσώρευσης των γνώσεων. Το σημαντικό είναι ότι εκεί που ο μαθητευόμενος έπρεπε να μαθαίνει το μάθημα και το βιβλίο, στην ηλεκτρονική εποχή του καπιταλισμού (στη βιοπληροφορική φάση του όπως την ονομάζουμε αναιδέστατα και χωρίς πανεπιστημιακές παραπομπές εμείς εδωπέρα) κάτι τέτοιο είναι (θεωρείται) άχρηστο. Το γνωσιολογικό ζητούμενο σ' αυτήν την φάση δεν είναι η συσσώρευση σαν παράσταση της γνώσης – αλλά η ικανότητα επεξεργασίας/ διαχείρισης των γνώσεων (=πληροφοριών) που είναι συσσωρευμένες και συσσωρεύσιμες μηχανικά (=ηλεκτρονικά). Άλλο πράγμα, εντελώς διαφορετικό σαν γνωσιολογικό ζήτημα. Το πιο απλό παράδειγμα μπορεί να το δει κανείς στα λεγόμενα «απλά μαθηματικά» (δηλαδή τις βασικές αριθμητικές πράξεις και τα παρεπόμενα). Προφανώς η γενίκευση των υπολογιστών χειρός αχρήστεψε ένα ολόκληρο διδακτικό πεδίο που εκτεινόταν για μήνες και για χρόνια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Θα πρέπει εδώ να γίνει κατανοητό (για να μην έχουμε παρεξηγήσεις στη συνέχεια, πολιτικές παρεξηγήσεις δηλαδή) ότι η αλλαγή που περιγράφουμε δεν είναι του είδους «αα! να βάλουμε έναν υπολογιστή δίπλα στο βιβλίο πάνω στα θρανία». Είναι άλλη γνωσιολογική διαδικασία το βιβλίο (η φορντική εκπαίδευση υπήρξε μια από τις πιο σκληρές κι απάνθρωπες φραξίες της) και άλλη γνωσιολογική διαδικασία ο υπολογιστής. Είναι σε τέτοιο βαθμό διαφορετικά ώστε να υποθέτει κανείς πως ένα σχολείο της βιοπληροφορικής εποχής, μόλις μάθει τους μαθητές του γραφή κι ανάγνωση, στον επόμενο κύκλο μαθημάτων θα διδάσκει πλοήγηση στο δίκτυο. Τίποτα λιγότερο. Κάποιοι πολύ «προχωρημένοι» κύκλοι των αφεντικών διεθνώς, που έχουν πλήρη αντίληψη του ποιο είναι το μείζον πρόβλημα στο σύστημα εκπαίδευσης σήμερα (αλλά λένε ελάχιστα

δημόσια γι' αυτό) γνωρίζουν ότι έχοντας ο «μέσος» 5χρονος έναν υπολογιστή μπροστά του δεν έχει καμία σχέση με τον συνομιλήκο του που έπαιζε με το μολύβι και το χαρτί πριν μια δεκαετία. Στην Αγγλία (για παράδειγμα) αυτήν την εποχή γίνεται ένα σχετικό εκπαιδευτικό πείραμα. Αγόρια και κορίτσια σχολικής ηλικίας (της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) με «μέση ευφυΐα», εκπαιδεύονται πέραν του «κλασικού» συστήματος και του προγράμματός του (τα σαββατοκύριακα) με «άλλους» τρόπους. Αποτέλεσμα; Εντεκάχρονοι και δωδεκάχρονοι αυτού του πειράματος «περνούν» με αξιοσημείωτη επιτυχία της εξετάσεις επιπέδου «εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση»! Προσέξτε το λίγο: γυμνάσιο και λύκειο τέλος! (για τα παιδάκια του πειράματος). Και κάτσε συ παιδάκι του μη πειράματος με τον φασίστα καθηγητή σου και όνειρο της 5ήμερης... Μεταδιδακτορικό στην κβαντομηχανική, τη νανοτεχνολογία και τη θεωρία του χάους στα 18! (για τα παιδάκια του πειράματος). Και κάτσε εσύ παιδάκι του μη πειράματος στο fame story σου και την λούμπεν λάμψη της οικογενειακής νεότητας. Μπορεί να καταλάβει κανείς τι σημαίνουν τέτοιου είδους πειράματα/ έρευνες, τι σημαίνουν τα συμπεράσματα (στα οποία αναπόφευκτα θα καταλήξουν) και τι θα σημαίνουν οι θεσμίσεις αυτών των συμπερασμάτων, η εκ βάθρων αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού μοντέλου δηλαδή, και το πέρασμα από την «φορντική» φάση στην βιοπληροφορική; Πολύ λιγότερες ώρες «σχολείου» (και σίγουρα κατ' οίκον «δικτυακή» εκπαίδευση), πολύ διαφορετικά περιχόμενα και μεθόδους... Οι μαθητές του μέλλοντος (και όχι του πολύ μακρινού) θα έχουν την ίδια σχέση που έχουν οι τωρινοί με τα αγροτόπαιδα των αρχών του 20ου αιώνα. Γιατί βέβαια κι εκείνα τα παιδιά είχαν γνώσεις πολλές και μάθαιναν μέσα από το γνωσιολογικό σύστημα της κοινότητας στην οποία ζούσαν και της αγροτικής παραγωγής/ ζωής την οποία βίωναν. Αλλά τα παιδιά του σχολείου (των πόλεων) ήταν/ είναι η μέρα με την νύχτα σε σχέση μ' αυτά. Πιο κίτρινα, πιο νωθρά, όλο και περισσότερο με γυαλιά μυωπίας... εσχάτως όλο και πιο παχύσαρκα...

Ε, μια ανάλογου εύρους και βάθους ανθρωπολογική/ γνωσιολογική μετάλλαξη βρίσκεται προ των πυλών. Πράγμα που σημαίνει: σχολείο – γυμνάσιο – λύκειο – πανεπιστήμιο όπως σας γνωρίσαμε bye bye!

«Είναι το τέλος του κόσμου όπως τον γνωρίσαμε» που θα έλεγαν και οι R.E.M... αλλά ποιός νοιώθει φίνα; Δεν μιλάμε λοιπόν για όσα θα γίνουν. Αλλά για όσα τώρα συμβαίνουν. Έχουμε μπροστά μας Μπολόνιες, έχουμε μπροστά μας αξιολογήσεις, έχουμε ιδρύματα που φυτρώνουν σα μανιτάρια (αλλά πώς θα την βγάζουν;)... έχουμε ακόμα κάτι ξεγυρισμένα 7ωρα απ' το γυμνάσιο κιόλας (με μία τάση προς το 8ωρο...) έχουμε λύκεια ξεχαρβαλωμένα (επίσημα, από το ίδιο το κράτος...) Αλλά έχουμε και την μόνιμη επωδό: «χρειάζονται επενδύσεις στην παιδεία»... «χρειάζονται επενδύσεις στην έρευνα»... Τελικά όλα αυτά είναι καταστάσεις στο δρόμο προς το βιοπληροφορικό εκπαιδευτικό σύστημα;

Η απάντηση είναι (γενικά) ένα ξερό OXI! Το καινούργιο μοντέλο μαζικής εκπαίδευσης είναι ακόμα στα σπάργανα. Το σημαντικότερο ωστόσο είναι αλλού. Το φορντικό εκπαιδευτικό σύστημα ήταν σαν εργοστάσιο (και σαν φυλακή επίσης) αλλά δεν ήταν εργοστάσιο. Κι ενώ έχει ουσιαστικά χρεωκοπήσει, δεν μπορεί κανείς να του βάλει, «έτσι απλά», λουκέτο. Ούτε να

μεταφέρει θρανία και χάρτες στον τρίτο κόσμο, που οι μαθητές είναι πιο φτηνοί! Ούτε μπορεί κανείς να το κλείσει με διάταγμα. Και το πρόβλημα δεν είναι ότι με ένα λουκέτωμα θα χανόταν η «ιδεολογική» λειτουργία του. Αυτή, σε μεγάλο βαθμό (αν όχι απόλυτα) διεκπεραιώνεται μια χαρά από την κατανάλωση και τα μήντια. Απλά: το εκπαιδευτικό σύστημα εμπλέκει παντού στον αναπτυγμένο κόσμο ολόκληρες κοινωνίες. Και σαν «πελάτες» (νεολαία, οικογένεια) και σαν «εργαζόμενους» (καθηγητές και βοηθητικά επαγγέλματα) και σαν «εραρχία» (υπουργεία παιδείας, εργασίας, οργανισμοί διάφοροι, κλπ). Ακόμα, λοιπόν, κι αν το καινούργιο ήταν έτοιμο (στα χαρτιά) το παλιό δεν μπορεί να βαρέσει κανόνι έτσι, ένα ωραίο πρωί (εκτός κι αν οι μαθητές το επιβάλλουν!) Αντίθετα, εκείνο που μπορεί να συμβαίνει στο φορντικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι να χρεωκοπεί αργά και βασανιστικά, με τρόπους που να είναι τουλάχιστον αποδοτικοί για τα αφεντικά.

Ένας τρόπος είναι να «φουσκώνει» και ταυτόχρονα να ιδιωτικοποιείται – να απαλλάσσεται εν πάσει περιπτώσει το κόμμα των αφεντικών απ' την υποχρέωση να το συντηρεί. Ήδη (σε πολλά κράτη του ανεπτυγμένου καπιταλισμού) η «παιδεία» έχει γίνει ένας «ανεξάρτητος» καπιταλιστικός κύκλος κερδοφορίας (ανεξάρτητος όσο και κάθε άλλος δηλαδή), μια «ανεξάρτητη» αγορά με τα έσοδα και τα έξοδα της, όπου το κράτος έχει μεν μια θέση αλλά όχι την απόλυτη ή την κυρίαρχη. Το ότι αυτή η διαδικασία δεν έχει σχέση με τις ανάγκες της ριζικής αναδιάρθρωσης είναι προφανές: οι ίδιες παλιές μεθοδολογίες πουλιούνται, τα ίδια παλιά γνωστικά αντικείμενα, τα ίδια αδιέξοδα. Ταιριάζει όμως μια χαρά στις κοινωνικές ψευδαισθήσεις. Τουλάχιστον, μ' αυτόν τον τρόπο, συμβαίνει ένα είδος «πρωταρχικής συσσώρευσης» κερδών (χρήματος) και μέσω (του εμπορίου ληγμένης) γνώσης. Και τελικά, μέσα στον ωκεανό της ιδιωτικοποίησης, μπορεί να αναδυθούν και οι νησίδες του καινούργιου...

Ένας άλλος τρόπος είναι η «αξιολόγηση». Αφού, έτσι κι αλλιώς, η τωρινή λειτουργική διαβάθμιση της συσσώρευσης γνώσεων είναι ουσιαστικά ξεπερασμένη, τουλάχιστον ας γίνει κοινωνική συνείδηση η διαβάθμιση ποιότητας των καταστημάτων που προσφέρουν υπηρεσίες εκπαίδευσης, έστω κι αν πρόκειται για την ποιότητα νεκρόφιλων συστημάτων. Γιατί, τα υπόλοιπα ISO τί πουλάνε;

Ένας, άλλος τρόπος είναι η γνωσιολογική κινητικότητα (διάβαζε «μονάδες», «μόρια» και άλλα τέτοια). Αφού, έτσι κι αλλιώς, στο μέλλον η εκπαίδευση στην επεξεργασία/ διαχείριση των γνώσεων θα είναι σε μεγάλο βαθμό (και) εξατομικευμένη, ας παρηγοριέται από τώρα ο καθένας με τις έγνοιες του μορφωτικού ατομισμού του, έστω και άνευ αντικρύσματος. Ποικιλία να υπάρχει, φασαρία να γίνεται...

Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι τα «στελέχη» του παλιού φορντικού εκπαιδευτικού συστήματος, ξεκινώντας από τους απλούς δασκάλους και φτάνοντας ως τους πρυτάνεις των πανεπιστημίων και τα τζιμάνια των εκπαιδευτικών think tanks, είναι, μιλώντας γενικά (εξαιρέσεις πάντα υπάρχουν) κατ' εξοχήν εχθροί της αλλαγής παραδείγματος – ακόμα κι αν αυτό ήταν αύριο έτοιμο. Προφανώς, όμως όπως συμβαίνει σε όλους τους καπιταλιστικούς κλάδους που υπήρξαν ακμαίοι στον

χρυσό (μισό) αιώνα του φορντισμού, η ριζική αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης θα φέρει και μεγάλης έκτασης ανεργία. Δεν πρόκειται πάντως μόνο γι' αυτόν τον φόβο. Η εκπαίδευση έχει υπάρξει ένας μηχανισμός εξουσίας επίσης, από τους πλέον σημαντικούς. Και ποιος θα ξέπεφτε γελώντας από την γλύκα της; Επειδή έτσι έχουν τα πράγματα η εκπαιδευτική κρίση σέρνεται (και όχι μόνο στην Ελλάδα) με την μία ή την άλλη μορφή, και θα σέρνεται για καιρό. Πότε πότε τα κράτη επιχειρούν παρεμβάσεις που έχουν στόχο να διευκολύνουν την πρωταρχική συσσώρευση κερδών – ή να ρυθμίσουν ορισμένες πλευρές της εκπαιδευτικής κρίσης που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην «αγορά εργασίας». Κι αυτές, δίκαια, προκαλούν εκνευρισμό και αντιρρήσεις. Εν τούτοις αν οι κρατικοί χειρισμοί αποτελούν ένα είδος τακτικών ελιγμών οι εναντίον τους αντιδράσεις δεν είναι καν κινήσεις τακτικής. Είναι, συνήθως, σπασμωδικές αμυντικές αντιδράσεις, και στο πίσω μέρος του πνεύματός τους υπάρχει η «υπεράσπιση» του όποιου υπάρχοντος εκπαιδευτικού/ γνωσιολογικού καθεστώτος. Της βλακειάς με μια λέξη – έχει μείνει κάτι άλλο στην εκπαίδευση σήμερα; Ενώ το κεφάλαιο (απρόσωπα...) έχει στρατηγική (ακόμα κι όταν δεν την επιδεικνύει) οι ενστάσεις στη φάση της μετάβασης αυτοπεριορίζονται (και αυτοχαντακώνονται) σε εναγώνια «μη».

Αν υπήρχαν επαναστάτες μέσα σε όλον αυτόν τον κυκεώνα (αλλά δεν υπάρχουν...) ένα μονάχα στόχο θα είχαν: να επιταχύνουν συνειδητά και σχεδιασμένα την καταστροφή του παλιού εκπαιδευτικού συστήματος φροντίζοντας να επωφεληθεί (και) απ' αυτήν γνωσιολογικά και πολιτικά το προλεταριάτο – παλιό και καινούργιο.

Η νοσηρότητα της μετάβασης δε έχει μόνο την θεσμική πλευρά που τραβάει, συνήθως, την προσοχή. Έχει και την γνωσιολογική. Η έσχατη ταξικότητα του συστήματος εκπαίδευσης, ακόμα και στην κρίση του, έγκειται στην επιτυχία του να αποβλακώνει το προλεταριάτο. Γι' αυτό οι στιγμές όπου η θεσμική διαχείριση «δημιουργεί προβλήματα» (και εντάσεις) θα έπρεπε – αν υπήρχαν επαναστάτες... – να είναι η στιγμή που «ξανα φωτίζεται» η διάρκεια της γνωσιολογικής ταξικής κυριαρχίας.

Ένα από τα πιο σοβαρά ζητήματα της εποχής μας είναι να οπλίσουμε τα μυαλά μας, σαν προλετάριοι. Απ' αυτήν την αναγκαιότητα προκύπτουν μια σειρά επιμέρους ζητήματα, που αφορούν ακόμα κι αυτές τις υποδομές του καθεστωτικού (φορντικού) εκπαιδευτικού συστήματος – και την χρήση τους. Αλλά εδώ ανοίγει ένα τεράστιο κεφάλαιο. Που θα πρέπει να το αγγίζουμε άλλη φορά.